

Luzes

Nº 116 | 2023 | 12€

Internacional

O inferno de Vekchni Lars

Relato dun dos centos de miles de rusos que tentaron saír do país cando Vladimir Putin decretou a mobilización xeral.

Reportaxe

Contra os soños negros

Unha rede de iniciativas no rural, Aldear, reivindica a cultura creada fóra dos habituais ámbitos urbanos.

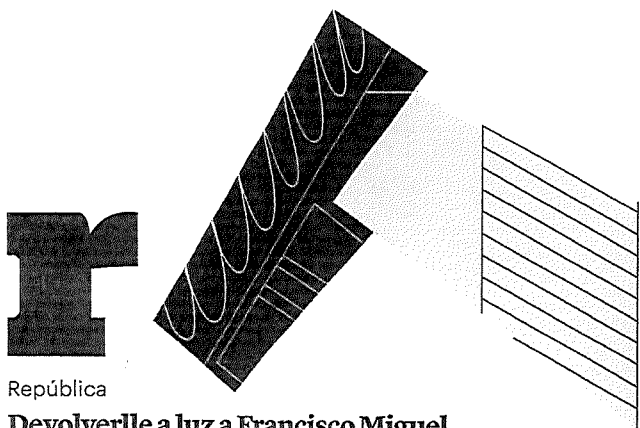
Entrevista

Massuda Kohistani

A activista afgá relata a situación das mulleres baixo o reinstaurado poder talibán e tamén a súa vida como exiliada en Europa.

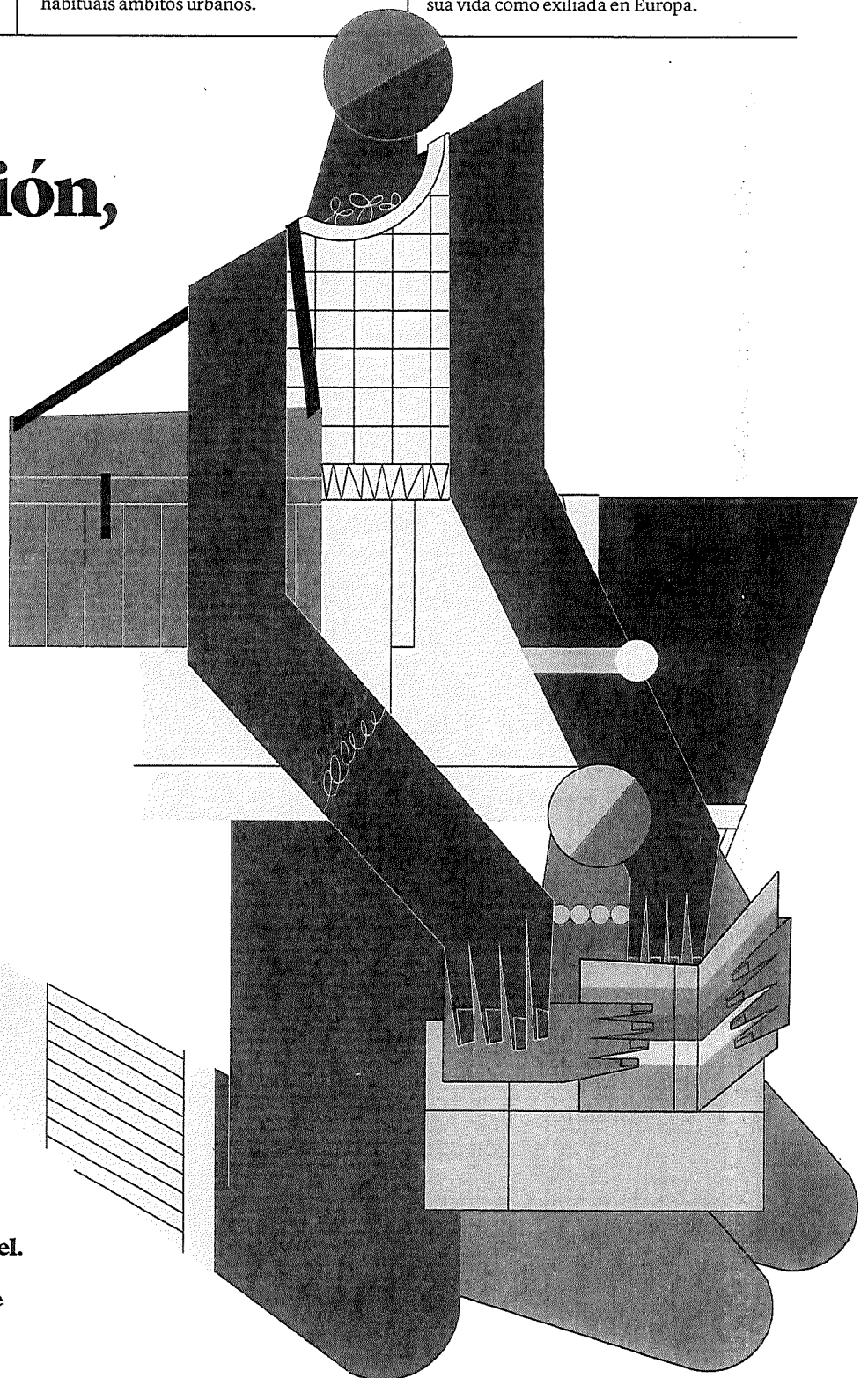
É a educación, paspán

A idade de acceso ao porno son agora os oito anos. O 11,7% da xente nova, rapaces e rapazas, considera que a violencia de xénero é un invento ideolóxico. Así, non é de estrañar que os delitos sexuais vaian en aumento. A educación sexual debería ser un freo á cultura da violación.

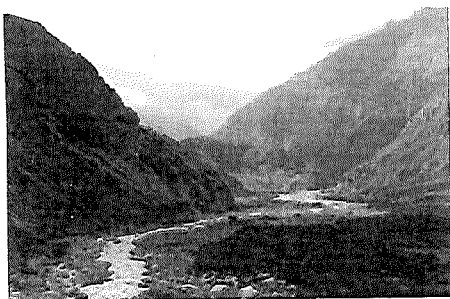
República

Devolverlle a luz a Francisco Miguel. Paso, trote e galope de Ataque Escampe. Centenario de Ousmane Sembène, pai do cine africano. Entrevista con Marcos Lorenzo.

Sumario

- 3 Manifesto
O señor Brecht, despois das eleccións
- 6 Cartafol
Facer o amor, facelo con xeito
- 8 Toxos e Flores
A dereita excesiva
Manuel Rivas
Xestión do lixo
Xosé Manuel Pereiro
Ilustración Javi Prieto
- 10 Aquí un amigo
Manuel Baltar, o corazón da Xunta late en Ourense
Iván Olmos Ferreiro | Ilustración de Raúl

- 12 Reportaxe
Vekrhni Lars: un inferno para fuxir da mobilización rusa
O pasado mes de setembro, Vladimir Putin decretou unha mobilización que afectaba a practicamente todos os rusos en idade militar. Inmediatamente, centos de milleiros de persoas tentaron saír do país. Este é o relato dun destes fuxitivos.
Brais Suárez | Fotografías de Vlad

- 19 Ás ceibas
Quens/ Paraíso
Henrique Monteagudo
- 20 Reportaxe
Nin santas nin frescas, a educación sexual como freo á cultura da violación
A idade media na que os rapaces consumen pornografía baixou aos oito anos. Soamente unha educación sexual realista e proactiva pode frear unha cultura sexual baseada no sometimento das mulleres.
Laura Batista
- 27 Ás ceibas
O acordo na folga médica, sen efectos na atención sanitaria
Ramón Veras Castro
- 28 Hic sunt dracones
Sanjenjo, mon amour
Antón Losada | Ilustración de Leo Sousa

- 30 Reportaxe
Contra os soños negros
Entre as penas ás que parece condenado o mundo rural galego está a da anomia cultural. Unha chea de iniciativas revelan que as aldeas non son soamente destinos de contidos culturais, senón lugares activos de creación.
Lois Pérez

Luzes

Número 116
maio de 2023

ISSN 2387-1431
Dep. legal C 115-2014

Todos os dereitos sobre os contidos
pertencen aos seus autores

Dirección
Manuel Rivas
Xosé Manuel Pereiro
direccion@revistaluzes.com

Coordinación
coordinadora@revistaluzes.com

Maquetación e deseño
María Luaces

Deseño web
Danimago

Proxecto gráfico orixinal
NUMAX

Comité de redacción
Lois Alcayde Dans
Ana Luísa Bouza Santiago
María Bragado
Ana Cermeño
Suso Iglesias
Juan Janeiro
César Lorenzo Gil
Antón Losada
Rosalia Macías
Cláudia Morán
Juan Oliver
Marta Otero Mayán
Luís Pardo
Valeria Pereiras
Lois Pérez
Marta Veiga Izaguirre

Coordinación web
Xosé Manuel Pereiro
info@revistaluzes.com

Administración
Manuel Pereiro
administracion@revistaluzes.com

Publicidade
Clara de Vargas
marketing@revistaluzes.com

Subscricións
Clara de Vargas
subscricions@revistaluzes.com

Consello editorial
Manuel Bragado, Débora Campos, Jonathan Dunne, Antón Losada, Antón Patiño, Xoán Antón Pérez-Lema, Martine Silber

Impreso en Galicia
Tórculo

www.revistaluzes.com
www.luzes.gal
info@revistaluzes.com

Santa Luísa de Marillac 9,
baixo C · 15002 A Coruña

República

64 Reportaxe

Devolverlle a luz a Francisco Miguel

Reivindicación do pintor coruñés, asasinado en 1936.

Da súa obra de vangarda, e dos seus restos, ocultos nun cemiterio de Carballo.

Francisco X. Fernández Naval, Carmela Galego e Correa Corredoira

70 Reportaxe

Paso, trote e galope de Ataque Escampe

O grupo compostelán saca á luz *Cabalgata*, o seu oitavo disco dunha traxectoria na que se combinan a solidez e a innovación.

Aida L. Rossell | Fotografías de David Silva

76 Reportaxe

Ousmane Sembène: Ver máis, ver antes

Repaso sobre a traxectoria vital como activista e a enorme creatividade de quen é considerado o pai do cinema africano, no ano do centenario do seu nacemento.

Martin Pawley

80 Entrevista

Marcos Lorenzo. Verdades simples para explicar o que son as cousas

Conversa co antropólogo e xestor cultural sobre o seu libro *Enser*, unha obra a medias entre o ensaio, o aforismo, a poesía e un intento de comprender o mundo de hoxe.

Silvia López | Fotografías de Kiko Delgado

85 Biblioteca Atlántica

Historia de Cronopios y de famas.

Actualidade de Cortázar

Xavier Queipo

86 As libreiras

As lecturas recomendadas de Alejandra de Diego, Lita Cutrín, Mercedes Corbillón e José Corderí.

37 Ás ceibas

Ventos de Sabucedo

Celso Rodríguez Sanmartín

38 7 Estralos

Que nos adebeda o Goberno do Estado?

Xosé Antón Pérez-Lema

40 Entrevista

Massuda Kohistani

«Aquí estou viva, pero non teño vida»

Conversa coa activista afgá, refuxiada en España desde que os talibáns volveron tomar o control do seu país, e que percorre todo o estado denunciando a crueza do control do réxime islamista sobre as mulleres.

Sofía Caamaño Deus | Fotografías de Amnistía Internacional

47 Ás ceibas

Novas músicas para lugares transformados

Javier Trígales

48 Profundidade de campo

Tradicións 2. Queer

Icía Vázquez Rodríguez

56 A outra xente

A vida cantada ven de ser convocada!

Antonio Sandoval Rey

58 O pobo elixido

Unha zarina en Lugo

Catarina Pollini

60 Querido fantasma

O meu diario de liberación

Ana Luisa Bouza

89 Creación

Primeiro foi o verbo

Ánxel Vázquez de la Cruz

94 Retrovisor

Fillas de Cassandra

96 A franquear en destino

Fernando Choucinho

97 Lectoras & Lectores

98 Retrancos

Castelao XXI

Kiko da Silva

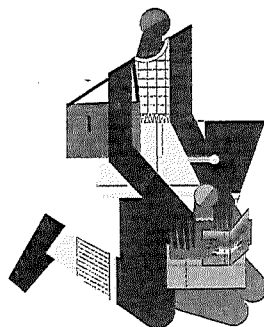

Ilustración da capa
de AdobeStock

Que nos adebeda o Goberno do Estado?

Galicia representa aproximadamente o 5,5% do PIB e o 5,2 da poboación estatais. Ademais, moitos dos alicerces da economía galega (construción naval, complexo mar-industria, gandería de vacún para carne e produtos lácteos...) son prescindíbeis para o Estado. Velaí que para Galicia a chave do benestar sexa o autogoberno. A máis autogoberno, máis calidade de vida para galegos e galegas. Esta primavera cúmprense 42 anos da vixencia do Estatuto de Galicia (EAG). Porén, algunhas das atribucións competenciais que operou non teñen sido aceptadas, recoñecidas ou implementadas pola Administración do Estado.

1 Como se incorporan as competencias recoñecidas no Estatuto á capacidade normativa e/ou executiva do Poder Galego?

Todas as competencias recoñecidas ao Poder Galego no EAG enténdense asumidas no mesmo intre da súa entrada en vigor, en marzo de 1981. Algunhas delas son partilladas, correspondéndolle ao Estado a lexislación básica e á Xunta o desenvolvemento lexislativo e a execución, por exemplo. Outras son concorrentes; deste xeito Galicia ten competencias exclusivas na agricultura e gandería, comercio interior e fomento empresarial, mais estas concorren coa competencia exclusiva estatal para decidir as bases e ordenamento da actuación económica xeral. Isto obriga a un complexo xogo que en última instancia adoita resolvelo o Tribunal Constitucional a xeito de árbitro caseiro, estendendo as competencias efectivas do Estado e mingando as propias do Poder Galego. Para que esta atribución competencial sexa efectiva cómpre que o Estado lle transfira á Xunta os medios materiais (recursos orzamentarios, subrogación en contratos) e humanos (empregados públicos) precisos para que poida exercelas. Velaí o xogo do que se coñece como «transferencias», que se refiren a eses medios e servizos (non ás competencias en si mesmas, xa atribuídas estatutariamente), que se deciden no seo dunha Comisión Mixta de Transferencias compartida ao 50% por ambas as dúas Administracións.

2 Como adoitou e adoita actuar o Estado no traspaso de medios e servizos a Galicia?
É común ao proceso de traspaso de medios e servizos a Galicia, Euskadi e Catalunya (e a outros territorios) unha actitude por parte da Administración do Estado, ás veces de incumprimento manifesto, outras de cumprimento defectuoso, parcial e inzado de toda caste de eivas e chatas. Un exemplo referido a Euskadi. O seu Estatuto está vixente dende a fin de 1979. Xa que logo, operouse xa daquela a atribución competencial á Comunidade Autónoma vasca da organización, réxime e funcionamento das prisións e da execución da lexislación penitenciaria estatal. Pois ben, o traspaso efectivo dos medios e servizos precisos, o traspaso das prisións, dos seus orzamentos e dos seus empregados públicos só se fixo efectivo o 1 de outubro de 2021... case 42 anos despois da atribución competencial estatutaria!. Para a Administración do Estado (gobere PP ou PSOE) incumplir a lei, incumplir os Estatutos de Autonomía é algo bo e xustificable pola defensa da unidade de España. Esta idea aínda está máis presente nos altos funcionarios e nos *media* de Madrid, até chegarmos na capital do Estado a un *mainstream* que equipara os requirimentos autonómicos para que se cumpra cos Estatutos e coa propia Constitución, para que se cumpra coa legalidade, con pedimentos egoístas, vencellados a supostas redes de cacicados e corrupción, cando non a reivindicacións independentistas que atentan contra a unidade do Estado.

3 Que competencias atribuídas ao Poder Galego polo EAG aínda non son efectivas pola falla de traspaso dos medios e servizos adscritos á súa xestión pública? Dende a vixencia do EAG algunhas das competencias atribuídas a Galicia non son efectivas pola falla dos medios e servizos cos que o Goberno do Estado as xestiona: Cómpre salientar, deste xeito: o ordenamento litoral (artigo 27.3 EAG); o traspaso da AP-9 e da AP-53 por decorrer integramente no territorio galego (artigo 27.8 EAG *in fine*); as liñas de alta tensión (LAT) Mesón do Vento-As Pontes e As Pontes-San Cibrao (artigo 27.13 EAG *in fine*); o ordenamento do sector pesqueiro (artigo 28.5 EAG); a Inspección de Traballo (derivada do artigo 29.1 EAG); competencias de execución en salvamento marítimo (artigo 29.3 EAG); Inspección da Seguridade Social (artigo 33.2 EAG *in fine*) ou a xestión do seu réxime

económico no territorio galego (artigo 33.2 EAG). Tamén a xestión de bolsas e axudas ao estudo e a xestión dos museos, bibliotecas e arquivos de titularidade estatal (trasposos de servizos pactados xa polo vicepresidente Anxo Quintana en decembro de 2008 e que nin Alberto Núñez Feijóo nin Alfonso Rueda nunca quixeron asumir nestes case 15 anos).

4 Que esixe do Goberno do Estado o recoñecemento da competencia en ordenamento do litoral? Cómpre salientar, deste xeito: o ordenamento Galicia ten

competencia exclusiva no que atinxe ao ordenamento do litoral, tanto lexislativa como executiva. O Estado ten recoñecido como bens de dominio público estatal as praias e a zona marítimo-terrestre e ten tamén a competencia para ditar lexislación básica ambiental.

Isto quere dicir que a xestión do dominio público marítimo-terrestre e máis a execución da lexislación de costas e demais lexislación sectorial pertencelle ao Poder Galego, o que habería implicar o inmediato traspaso a Galicia de todos medios, servizos, empregados públicos e recursos económicos da Demarcación de Costas do Estado na Galicia e dos Órganos Directivos do Ministerio de Fomento competentes neste eido, territorializándoos e transferindo a Galicia a cota parte.

Canto á lexislación sobre actividades no litoral o Parlamento de Galicia é libre de decidila, cos únicos límites de non desnaturalizar o dominio público e respectar a lexislación ambiental básica do Estado.

5 Esixe o Estatuto de Galicia transferir a Inspección de Traballo e máis a Inspección da Seguridade Social? Cómpre salientar, deste xeito: o ordenamento ao abeiro do

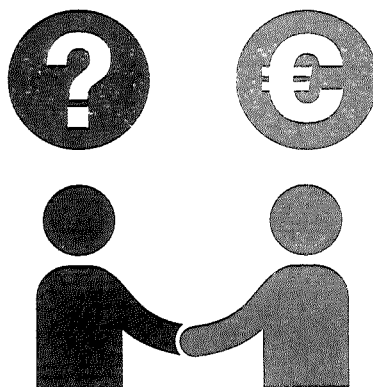
artigo 37.3 EAG as competencias de execución na Comunidade Autónoma de Galicia levan implícitas cadansúas potestades regulamentaria, administrativa e de inspección. Pola súa banda, o artigo 29.1 EAG atribuíulle ao Poder Galego a execución da lexislación estatal a respecto das relacións laborais. E o artigo 33.2 recoñeceulle as competencias de desenvolvemento lexislativo e execución no eido da Seguridade Social. Velaí que a Inspección de Traballo e Seguridade Social operante no territorio da Galicia habería ser integramente traspasada con todos os seus medios materiais, económicos e humanos, como esixiu en 2007-

2008 o goberno de coalición PSdeG-BNG por medio do vicepresidente Anxo Quintana e da directora xeral de Relacións Laborais, Pilar Cancela.

6 Hai alicerces estatutarios para esixir do Poder Central o traspaso dos medios e servizos adscritos á xestión do salvamento marítimo e do ordenamento do sector pesqueiro? Cómpre salientar, deste

xeito: o ordenamento O artigo 29.3 EAG atribúelle ao Poder Galego a competencia executiva no eido do salvamento marítimo, o que comporta (artigo 37.2

EAG) as potestades regulamentaria, administrativa e de inspección nesta materia. Por outra banda, o artigo 28.5 EAG atribúelle a mesma competencia e máis a de desenvolvemento lexislativo da normativa básica estatal no ordenamento do sector pesqueiro. Xa que logo, terían que serlle traspasados á Xunta todos os medios e servizos materiais, económicos e humanos adscritos na Galicia a estas actividades públicas e máis a cota territorializada dos recursos que se invisten con carácter global de Estado nestas materias.

7 É a culpa toda do Goberno do Estado? Non hai casos de falla de desenvolvemento estatutario pola nosa inacción? Cómpre salientar, deste xeito: o ordenamento de determinadas competencias

estatutarias non están desenvolvidas pola inacción da Xunta, sempre gobernada polo PP agás nos curtos períodos 1987-89 e 2005-2009.

Deste xeito, a competencia estatutaria de creación dunha Policía Autónoma (artigo 27.25 EAG) que mirase pola nosa seguranza pública non foi desenvolvida até a Lei que creou no 2007 a Policía de Galicia, promovida polo goberno de coalición PSdeG-BNG. Esta lei dispuña o traspaso dos medios, servizos e funcionarios da Unidade da Policía Nacional adscrita dende 1990 á Xunta, mais o presidente Núñez Feijóo conxelou a súa aplicación, nun nido incumprimento da lei, prexuízo aos funcionarios da Unidade e detrimento dunha seguridade pública que require ser xestionada dende a proximidade.

Tamén están incumpridas as previsións dunha organización territorial galega que recoñecese e regulase as comarcas e parroquias rurais (artigo 27.2 EAG) e a coordinación das Deputacións coa Xunta de Galicia (Disposición Adicional 3ª.1 EAG). O presidente Fraga Iribarne interrogou, neste senso, no 1997 a lei promovida polo conselleiro nacionalista Pablo González Mariñas que fora aprobada no 1989.